

Tupakka Suomessa ja maailmalla

Tupakkalait

Tupakkalain tarkoituksena on ensisijaisesti suojella lapsia ja nuoria tupakan terveysvaaroilta ja säännöllisen tupakoinnin aiheuttamalta nikotiiniriippuvuudelta. Tupakkalaki kieltää tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynnin 18 vuotta nuoremmalle henkilölle.

Tupakkamainonta on ollut Suomessa kielletty jo vuodesta 1978 lähtien. Myöhemmin tupakkalainsäädäntö on tarkennettu koskemaan myös tupakkatuotteiden epäsuoraa mainontaa. Epäsuora mainonta on tupakkatuotteiden myynnin edistämistä muun tuotteen mainonnan yhteydessä.

Tupakointi kiellettiin kokonaan ravintoloissa 1.6.2007 alkaen. Ravintolatupakointi on sallittua ainoastaan siihen hyväksytyssä erillisessä tilassa.

Tupakointi on lain mukaan kielletty

- oppilaitosten pääasiassa 18 vuotta nuoremmille tarkoitetuilla ulkoalueilla
- päiväkodeissa ja oppilaitosten oppilaille tarkoitetuissa sisätiloissa
- sisätiloissa järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa, joihin yleisöllä on esteetön pääsy
- työyhteisöjen yhteisissä ja yleisissä sekä asiakkaille tarkoitetuissa sisätiloissa virastojen ja viranomaisten sekä niihin verrattavien julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatuissa sisätiloissa
- yleisen kulkuneuvon sisätiloissa
- ravintoloissa 1.6.2007 alkaen

Tupakkateollisuus

Tupakkateollisuudessa liikkuvat rahamäärät ovat moninkertaiset verrattuna tupakoinnin vähentämiseen ja terveydenhuoltoon käytettäviin rahamääriin. Esimerkiksi Kiinassa, maailman suurimmassa tupakan tuottajamaassa, yhden ainoan tupakkayrityksen voitot ovat kaksi kertaa suuremmat kuin valtion käyttämä rahamäärä terveydenhuoltoon. On arvioitu, että tupakan markkinointiin käytetään kymmeniä miljardeja euroja.

Maailman kolme suurinta monikansallista tupakkayhtiötä ovat Philip Morris, British American Tobacco ja R.J. Reynolds. Pääosa Suomessa myydystä tupakasta on näiden yhtiöiden valmistamia tai niiden lisensseillä tuotettu. Monikansalliset tupakkayhtiöt levittäytyvät yhä useammalle liikealalle kuten esimerkiksi elintarvikkeisiin ja urheiluvälineisiin. Suomalainen yritys Amer lopetti tupakkatoiminnan, koska se koki sen olevan ristiriidassa tärkeimmän toimialueen eli urheiluvälineiden valmistuksen kanssa.

Tupakkateollisuudella on vankka taloudellinen asema kehitysmaissa. Tupakkateollisuus on houkutteleva työnantaja. Viljelyolosuhteet ovat monissa kehitysmaissa otolliset ja

työvoimakustannukset alhaiset. Vaikka monissa kehitysmaissa tupakkaa viljellään paljon sen arvo viennistä on kuitenkin vähäinen.

Tupakka on myös taloutta. Se luo yritystoimintaa ja työpaikkoja, mutta myös aiheuttaa poissaoloja, työkyvyttömyyttä, jopa tappaa työkäisiä veronmaksajia. Tupakkavero tuo valtiolle verotuloja. Toisaalta verovaroja käytetään tupakoimattomuuden editämistyöhön, ja tupakasta koituu mittavia terveydenhuoltokustannuksia. Se on maailmankauppaa, vientiä ja tuontia.

Globaali ongelma

Maailmassa on reilu miljardi tupakoitsijaa. Seuraavan 50 vuoden aikana määrän ennustetaan nousevan yli 1,5 miljardiin. Tupakka on yksi merkittävimmistä kuolinsyistä maailmassa. Vajaan 30 vuoden kuluessa sen uskotaan olevan merkittävin yksittäinen kuolinsyy. Tupakan kulutuksen painopiste on hiljalleen siirtymässä rikkaista maista kehitysmaihin, joissa terveyden taso on jo valmiiksi heikko. Vuonna 2020 noin 2/3 tupakkakuolemista ennustetaan tapahtuvan pieni- ja keskituloisissa maissa.

Tupakan viljely on siirtynyt yhä enenevässä määrin kehitysmaihin osittain ilmasto-olosuhteiden ja osittain työvoimakustannusten alhaisuuden vuoksi. Tupakan tuotannolla, niin viljelyllä kuin tupakkatuotteiden valmistuksellakin, on suora vaikutus luontoon sekä paikallisen väestön elinkeinoihin ja ravitsemustilanteeseen.

Kehitysmaat tuottavat suurimman osan teollisuusmaissa käytetystä tupakasta, vaikka yhä kasvava osa menee paikalliseen kulutukseen. Tupakan tuotantoon käytetty maa on pois muun muassa ruuan tuotannosta.

Tupakan tuotanto on tuhoisaa myös ympäristölle. Tupakan kuivattamiseen ja aromatisointiin käytetään edelleen paljon polttopuuta. Tupakan osuus kehitysmaiden metsätuhoista on 5-25 prosenttia. WHO:n laskelmien mukaan tupakkateollisuus kaataa yhden puun 300 savuketta kohden. Nykyinen kehitysmaiden metsät kaadetaan kokonaan 60 vuodessa.

Puiden kaatamisen vaikutus ekologiseen tasapainoon on tuhoisaa erityisesti kuivimmilla alueilla. Vesikerrokset mataloituvat, lähteet ja kaivot kuivuvat. Metsien tilalle syntyy autiomaita. Maailmanpankin mukaan kehitysmaiden jäljellä olevat metsäalueet katoavat kokonaan 60 vuodessa, jos nykyinen suunta jatkuu.

Trooppiset metsät ovat maapallomme keuhkot, ja niiden osuus on noin 14 prosenttia maapallon pinta-alasta. Sademetsien osuus tästä on seitsemän prosenttia. Trooppisten metsien vaikutus maapallon ilmastoon on merkittävä. Lisäksi niissä elää yli puolet kaikista eliölajeista, joista osa on ainutlaatuisia. Kuitenkin yksinomaan tällä vuosisadalla näistä metsistä on tuhottu yli puolet.

Tupakan kasvattaminen edellyttää lannoitteita ja hyönteismyrkkyjä, jotka aiheuttavat vahinkoa ympäristölle ja vesistöille. Hyönteismyrkkyjen käyttö saattaa olla myös terveysriski niitä käyttäville maanviljelijöille. Puutteellisten tietojen ja viljelijöiden alhaisen koulutustason vuoksi myrkkyjä käytetään usein viljelijän terveydelle ja ympäristölle vaarallisella tavalla.

Koko maailman tupakoitsijat jättävät jälkeensä 5,3 triljoonaa savukkeen tumpia vuodessa. Tämä ongelmajätevuori painaa 25 miljoonaa tonnia. Koe-eläimiä käytetään tutkittaessa tupakansavun vaarallisuutta tupakkateollisuuden ja lääketieteellisten laitosten laboratorioissa. Merkittävin ero eläinten ja ihmisten välillä on se, että koe-eläin pyrkii kaikin voimin välttämään tupakansavun hengittämistä, kun taas nikotiinista riippuvainen ihminen tekee sen mielellään. Koiria, hamstereita, kaneja, hiiriä ja rottia on pakotettu hengittämään tupakansavua normaalisti tai henkitorveen tehdyn reiän kautta.